

Owczarek, Alina

Jubileusz doc. dr. Jana Wegnera,
przewodniczącego Rady Naukowej
Stacji Naukowej MOBN-MTK w Łowiczu

Rocznik Mazowiecki 8, 322-324

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

metrów w górę rzeki, na znacznie dogodniejszy teren. Gródek został odbudowany w formie niewielkiej siedziby z zabudową prawdopodobnie jednodworczą, funkcjonującą w XV, a może — na co wskazują niewielkie ślady — i w XVI w.

Wystawa otwarta w Muzeum w Ostrołęce prezentuje materiały zabytkowe będące śladami kultury materialnej mieszkańców dawnego Starego Miasta. Najliczniej reprezentowana jest ceramika, począwszy od datowanej na XI i XII w. poprzez bardzo liczną z XIII i XIV w. aż do okazów ceramiki „siwej” z XV i XVI w. Są to wszystko naczynia wyklejone tylko częściowo, ze względu na fakt wielokrotnych zniszczeń i przemieszania warstw kulturowych. Bardzo bogaty jest również dział przedstawiający wytwórczość metalurgiczną. Miejscowego pochodzenia jest prawdopodobnie większość żelaznych okuć, gwoździ i innych drobnych przedmiotów metalowych. Obecność sierpów żelaznych i podków, także ułamków rzędu końskiego, świadczy o istnieniu rolnictwa i hodowli. Bardzo liczne noże żelazne były, być może, związane z myślistwem, a kilka haczyków na ryby znalezionych zarówno na podgrodzium jak i na gródku dowodzi istnienia rybołówstwa. Militaria reprezentowane są przez kilka żelaznych grotów strzał do kuszy i łuku. Największe okazy żelaznych noży wypada również wiązać z uzbrojeniem.

Rozwarstwienie społeczne mieszkańców Starego Miasta prześledzić można

ALINA OWCZAREK

JUBILEUSZ DOC. DR. JANA WEGNERA,
PRZEWODNICZĄCEGO RADY NAUKOWEJ STACJI NAUKOWEJ MOBN-MTK
W ŁOWICZU

Dnia 7 grudnia 1979 r. w lokalu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łowiczu odbyła się niecodzienna i nie-

na podstawie różnic w zestawie zabytków z podgrodzia i gródka. Na tym ostatnim znaleziono monety srebrne, krzyżackie kwartniki i liczne ozdobne sprzączki wykonane z cyny i żelaza. Na grodzisku odnaleziono też piękny, wykonany z brązu krzyż z dwoma srebrnymi otworkami po nitach. Podgrodzie obfitowało jedynie w żelazne przedmioty codziennego użytku i nieliczne ozdoby: sprzączki żelazne, zdobiona tłoczniami blaszkę miedzianą, żelazne okucia. Wystawę zamykały zabytki reprezentujące ślady różnej działalności ludzkiej na grodzisku, takie jak monety szwedzkie, pruskie, pistoletowe kule ołowiane i surowiec do ich produkcji. Unikatowym znaleziskiem jest brązowy, połączony pierścień z imionami trzech biblijnych królów, tłoczonymi gotykiem.

Liczne fotografie uzupełniają wystawę, dając obraz usytuowania grodziska w obrębie granic dzisiejszej Ostrołęki, a także, zdaniem autorów wystawy, przedstawiają dość dokładnie trudności techniczne, na jakie natrafiono w trakcie prowadzenia wykopalisk.

Wystawa została przygotowana przez Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych i Muzeum Okręgowe w Ostrołęce, scenariusz przygotowali prowadzący badania mgr Marien Majka oraz mgr Marek Piotrowski z MOBN. Można mieć nadzieję, iż mimo dość skromnych rozmiarów ekspozycji wystawa ta przybliży dzisiejszym mieszkańcom Ostrołęki najdawniejsze dzieje ich miasta i rozbudzi zainteresowania archeologią.

zwykła uroczystość. Organizatorzy, tj. Stacja Naukowa MOBN-MTK, Miejska Biblioteka, Towarzystwo Przyjaciół

Łowicza i Ziemi Łowickiej, Koło Wychowanków i Wychowanków Szkół Średnich Ogólnokształcących i Towarzystwo Przyjaciół Muzeum w Łowiczu, uczcili jubileusz 50-lecia pracy naukowej doc. dr. Jana Wegnera — przewodniczącego Rady Naukowej Stacji Naukowej MOBN-MTK w Łowiczu, byłego kuratora Muzeum Narodowego — Oddział w Nieborowie, byłego wykładowcy historii kultury i sztuki polskiej w Wojewódzkiej Akademii Politycznej w Warszawie, wieloletniego radnego i przewodniczącego Komisji Kultury Powiatowej Rady Narodowej w Łowiczu.

Na wniosek wyżej wymienionych instytucji i organizacji Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Łowiczu przyznało Janowi Wegnerowi pamiątkowy medal „za zasługi dla miasta i regionu”, który wręczyła Jubilatowi Teresa Borkowska — naczelnik Łowicza, stwierdzając, iż doc. Jan Wegner „otrzymuje ten medal jako wzór łowiczana, wzór człowieka, wzór działacza”.

Następnie prof. dr Stanisław Larentz, dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, przypomniał zebranych wielkie zasługi Jubilata w zorganizowaniu wielkiej, specjalnej placówki muzealnej, jaką jest zespół nieborowsko-arkadyjski. Podkreślił też, że J. Wegner stworzył podstawy naukowe badań nad Nieborowem i Arkadią.

Zasługi Jubilata dla rozwoju nauki i kultury polskiej, jak również Jego wkład naukowy w poznanie przeszłości Łowicza i ziemi łowickiej podnosili także obecni na uroczystości: Henryk Smuda — z-ca sekretarza naukowego MOBN-MTK w Warszawie, Edward Siekowski — dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki w Skierniewicach, Zbigniew Skiełczyński — wiceprzewodniczący Rady Naukowej Stacji w Łowiczu, Alina Owczarek — dyrektor Miejskiej Biblioteki i kierownik Stacji MOBN w Łowiczu, Jerzy Kuczyński — prezes Tow. Przyjaciół Łowicza i Ziemi Łowickiej, Włodzimierz Piwkowski

— dyrektor Muzeum w Nieborowie, Henryk Świątkowski — dyrektor Muzeum w Łowiczu, Zofia Rutówna — przewodnicząca Koła Przyjaciół Biblioteki, Janusz Zakrzewski — wiceprezes Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Skierniewicach i inni. Postać J. Wegnera jako świetnego pedagoga, nauczyciela w Łowickim Liceum i Gimnazjum im. ks. J. Poniatowskiego przedstawił wychowanek tej szkoły Władysław Łoniewski. Podkreślił on w szczególności duże umiejętności Jubilata w przekazywaniu swojej rozległej wiedzy o losach narodu i czołowych jego postaciach, a także o Łowiczu i ziemi łowickiej. Władysław Łoniewski, jako uczeń Jubilata, stwierdził, iż wykłady J. Wegnera budziły ogromny szacunek do historii naszej Ojczyzny.

Dr Ziemowit Skibiński — członek Prezydium Rady Naukowej Stacji MOBN i jej pracownik scharakteryzował J. Wegnera jako uczonego. Podkreślił, że bazuje nie tylko na źródłach archiwalnych i publikowanych, ale odwołuje się do wspomnień rodzin polskich, szuka żywej historii. Jest nie tylko świetnym pisarzem, ale także mistrzem gawędy o pewnym nawet talencie aktorskim. Podkreślił olbrzymią skwapliwość Jubilata w notowaniu rozmów z ciekawymi i znanymi postaciami w nauce i kulturze, nie tylko polskiej, z którymi miał okazję zetknąć się w Nieborowie. Niektóre z tych rozmów znalazły się w wydawnictwie J. Wegnera *Nieborów 1945—70. Księga pamiątkowa*.

Następne życzenia i kwiaty złożyły Jubilatowi delegacje młodzieży, a także mieszkańcy miasta. Życzenia i gratulacje, które wpłynęły na ręce Jubilata m.in. od prof. Henryka Jabłońskiego — przewodniczącego Rady Państwa, prof. Stefana Kieniewicza, prof. Anny Kutrzeby-Pojnarowej, odczytała mgr Alina Owczarek, prowadząca spotkanie.

Na zakończenie głos zabrał J. We-

gner, który podziękował organizatorom za zorganizowanie wieczoru jubileuszowego, wszystkim obecnym za pamięć, życzenia i przybycie. Następnie przedstawił swoje plany w zakresie prac nad dziejami miasta Łowicza i ziemi łowickiej. Podzielił się także z zebranymi swoimi refleksjami ze wspomnień z okresu swojej pracy w Muzeum w Nieborowie.

Stacja Naukowa MOBN-MTK w Łowiczu, poza czynnym włączeniem się w organizację jubileuszowej uroczystości, wydała w swojej serii popularnonaukowej zeszyt poświęcony J. Wegnerowi, opracowany przez Tadeusza Gumińskiego — członka Rady Naukowej Łowickiej Stacji MOBN pt. *Jan Wegner — historyk*. Publikacja składa się z dwóch części: biografii J. Wegnera i bibliografii, obejmującej w układzie chronologicznym 187 jego prac.

Jan Wegner urodził się 7 lipca 1909 roku w Łowiczu. Ukończył tu Państwowe Gimnazjum im. ks. J. Poniatowskiego. Pozostał w mieście, mimo różnych ciekawszych propozycji przejścia do większych ośrodków. Studiował na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego, działając aktywnie w środowisku łowickim. W 1929 r. w tygodniku „Łowiczanie” opublikował swoje pierwsze artykuły. W 1935 r. przyjął posadę nauczyciela historii i geografii w gimnazjum łowickim, którego był wychowankiem.

W czasie okupacji był przewodniczącym Komisji Powiatowej Polskiego Czerwonego Krzyża, jak również członkiem Polskiej Organizacji Zbrojnej. Czynnie też był zaangażowany w tajnym nauczaniu w Łowiczu i Dąbrowie Zduńskiej. Poszukiwał i gromadził materiały z archiwów warszawskich i Biblioteki Krasińskich do przyszłych prac, wykorzystując je do napisania książki pt. *Łowicz w latach potopu*, wydanej w 1947 r.

6 marca 1941 r. został aresztowany przez gestapo i osadzony na 3 miesiące na Pawiaku. Następnie do momentu wyzwolenia musi się ukrywać.

Po wyzwoleniu J. Wegner podjął pracę ponownie jako nauczyciel i jednocześnie (od 3 II 1945 r.) pełnił obowiązki kustosa Muzeum w Nieborowie i Arkadii. W 1950 r. zrezygnował z nauczania w szkole na rzecz wyłącznej pracy w muzealnictwie, uzyskując awans do stopnia kuratora. Od 1967 r. do 1979 r. wykładał historię kultury i sztuki polskiej w Wojskowej Akademii Politycznej w Warszawie.

Przez cały czas, poczynając od lat studenckich do chwili obecnej, Jan Wegner bierze żywy udział w pracy społecznej w środowisku łowickim. Przez 4 kadencje piastował mandat radnego PRN w Łowiczu i przewodniczył Komisji Kultury. Jest współzałożycielem i członkiem Zarządów: Koła Wychowanek i Wychowanków Szkół Średnich Ogólnokształcących i Towarzystwa Przyjaciół Łowicza i Ziemi Łowickiej. W 1962 r. został członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Od momentu powstania Stacji Naukowej MOBN w 1977 r. jest przewodniczącym jej Rady Naukowej. Poza tym przez cały czas łączył badania naukowe z ich upowszechnianiem, wygłaszając liczne prelekcje.

Jako historyk korzystał nie tylko ze źródeł archiwalnych i drukowanych, ale także sięgał śmiało po świadectwa ludzi żyjących. Zajmuje się okresem głównie od II połowy XVII w. do połowy XX w. W całej swej twórczości naukowej pozostał wierny problematyce historii kultury polskiej i Łowiczowi.

Za swoją działalność naukową i społeczną został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1947), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1962) oraz licznymi medalami i odznakami.